

Ι. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

A. Η αξία του βιβλίου

Η ανάγνωση –η δημιουργική και ποιοτική και όχι η επιπόλαιη, η αποσπασματική ή η μηχανική– είναι μια βαθιά διανοητική και συναισθηματική εμπειρία που επιδρά καταλυτικά στον άνθρωπο.

ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

Το «καλό» - ποιοτικό βιβλίο

Γλωσσική καλλιέργεια

Πνευματική καλλιέργεια

Ψυχαγωγία

Πολιτισμός

Ελεύθερος χρόνος

Χρησιμοθηρικό πνεύμα

Κυριαρχία της εικόνας

Διαδίκτυο και νέες τεχνολογίες

Εξωσχολικό βιβλίο

Βιβλιοφιλία - Φιλαναγνωσία

Πολιτική για το βιβλίο

Η αξία του βιβλίου

Η επαφή με το ποιοτικό βιβλίο (λογοτεχνικό βιβλίο, επιστημονικό σύγγραμμα, δοκίμιο κ.λπ.):

1. Διευρύνει τους πνευματικούς ορίζοντες του ατόμου και ακονίζει τον νου

- Αποτελεί «παράθυρο στον κόσμο» με τη βοήθεια του οποίου ο αναγνώστης γνωρίζει όλο το φάσμα των ιδεών και των επιτευγμάτων του ανθρώπου στην πορεία της ιστορίας.
- Ευνοεί τον προβληματισμό και την περισυλλογή και καθιστά τον άνθρωπο ικανό να αντιλαμβάνεται και να παρακολουθεί ένα θέμα, μια ιδέα στην εξέλιξή της αλλά και να εμβαθύνει στο περιεχόμενό της.

- Κινητοποιεί τον γόνιμο προβληματισμό και επιτρέπει στο άτομο να διαμορφώνει προσωπική άποψη, μελετώντας βιβλία που πραγματεύονται το ίδιο θέμα από διαφορετική οπτική γωνία.
- Εξοικειώνει το άτομο με τη διαδικασία του διαλόγου, καθώς κάθε βιβλίο «διαλέγεται» με τα άλλα, ενισχύοντας, ανασκευάζοντας ή απορρίπτοντας θέσεις και απόψεις.

2. Ψυχαγωγεί και εξευγενίζει τον άνθρωπο

- Αποφορτίζει και ανανεώνει ψυχικά τον άνθρωπο, προσφέροντάς του τη δυνατότητα να αποδρά από την καθημερινότητα και να αξιοποιεί δημιουργικά τον ελεύθερο χρόνο του.
- Διευρύνει τον κόσμο της εμπειρίας του ατόμου, καθώς βιώνει –με τρόπο έμμεσο αλλά ουσιαστικό– καταστάσεις, διλήμματα και αγωνίες άλλων ανθρώπων.
- Αναδεικνύει –κυρίως το λογοτεχνικό βιβλίο– πρότυπα ήθους και συμπεριφοράς, ανάγοντάς τα σε διαχρονικά σύμβολα αρετής.

3. Αποτελεί συντελεστή προόδου και φορέα πολιτισμού

- Συνιστά παράγοντα που ενισχύει και στηρίζει τη δημοκρατία, η οποία εδράζεται στην ελεύθερη έκφραση και διακίνηση των ιδεών, στοιχεία που, ιστορικά, είναι συνυφασμένα με την ύπαρξη και ελεύθερη κυκλοφορία του βιβλίου.
- Προάγει τον πολιτισμό (τα γράμματα, τις επιστήμες και τις τέχνες), καταπολεμά την αμάθεια και ανανεώνει διαρκώς τους τρόπους έκφρασης της ανθρωπίνης ευαισθησίας.
- Στηρίζει τη λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος ως απαραίτητο βοήθημα του μαθητή και του εκπαιδευτικού στη μαθησιακή διαδικασία.

Η θέση του βιβλίου στην εποχή μας

Συχνά υποστηρίζεται ότι η Ελλάδα βρίσκεται στις τελευταίες θέσεις σε ανάγνωση βιβλίων μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γεγονός που υποδηλώνει ότι η εμβέλεια του βιβλίου στις μέρες μας περιορίζεται. Η υποβάθμιση της σχέσης του ανθρώπου με το βιβλίο αποτελεί ανησυχητικό σημείο της εποχής μας και οι αιτίες του φαινομένου αποδίδονται σε ποικίλους παράγοντες. Συγκεκριμένα, για την υποβάθμιση της θέσης του βιβλίου ευθύνονται:

1. Ο τρόπος ζωής και οι κυρίαρχες αξίες στη σύγχρονη εποχή

- Οι γρήγοροι ρυθμοί ζωής δημιουργούν έναν ασφυκτικό κλοιό για τον σύγχρονο άνθρωπο με βασικό χαρακτηριστικό την έλλειψη χρόνου. Αποτέλεσμα είναι η ανάγνωση βιβλίων να θεωρείται πολυτέλεια.
- Το χρησιμοθηρικό κλίμα της εποχής μας υποβιβάζει ως περιττή οποιαδήποτε δραστηριότητα –χωρίς να εξαιρείται η ανάγνωση βιβλίων– δεν αποφέρει από οικονομικό ή επαγγελματικό όφελος.

2. Η κυριαρχία των νέων τεχνολογικών μέσων

- Η εισβολή του διαδικτύου στην καθημερινή ζωή προσφέρει στον σύγχρονο άνθρωπο εύκολη και άμεση πρόσβαση σε ένα ευρύ φάσμα πληροφοριών και γνώσεων, περιορίζοντας με αυτόν τον τρόπο την ανάγνωση βιβλίων.
- Τα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης (τηλεόραση, διαδίκτυο), τα οποία στηρίζονται στη δύναμη της εικόνας, υποκαθιστούν το βιβλίο ή την εφημερίδα ως μέσο πληροφόρησης και ψυχαγωγίας. Η νέα γενιά μεγαλώνει με τη «γραμματική» της εικόνας και την αισθητική της τηλεόρασης και, επομένως, εκδηλώνει περιορισμένο ενδιαφέρον για την ανάγνωση και, γενικότερα, για το βιβλίο.

3. Προβλήματα στους τομείς της εκπαίδευσης και του πολιτισμού

- Το σχολείο συχνά μετατρέπει το βιβλίο σε εργαλείο πίεσης του μαθητή, το συνδέει με την καταναγκαστική μάθηση και τις εξετάσεις και το καθιστά με αυτόν τον τρόπο απωθητικό στους νέους.
- Η διείσδυση της εμπορευματοποίησης και στον τομέα του πολιτισμού ευνοεί την παραγωγή βιβλίων «μαζικής κατανάλωσης», περιορίζοντας την έκδοση βιβλίων ποιότητας.

Προτάσεις για τη βελτίωση της σχέσης μας με το βιβλίο

Η διαμόρφωση θετικής σχέσης του ανθρώπου, και ιδιαίτερα του νέου, με το ποιοτικό βιβλίο αναγνωρίζεται στις μέρες μας ως δύσκολο έργο. Η επιτυχία του εγχειρήματος συνεπάγεται πολλά οφέλη κυρίως για τους νέους αλλά και για την πρόοδο του πολιτισμού. Γι' αυτό, επιβάλλονται:

1. Η ριζική αλλαγή της στάσης ζωής του ανθρώπου

- Η αφύπνιση του ενδιαφέροντος του ατόμου για το βιβλίο. Αυτό προϋποθέτει τη συνειδητοποίηση εκ μέρους του ατόμου της προσφοράς του βιβλίου: αναπτύσσει τη δημιουργικότητα του ανθρώπου, διευρύνει τους πνευματικούς του ορίζοντες και τον βοηθά να διεκδικεί και να κατακτά ποιότητα στη ζωή του.
- Η απαγκίστρωση από την υποβαθμισμένη τηλεοπτική ψυχαγωγία και η αναζήτηση δημιουργικών τρόπων αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου.

2. Η προώθηση της βιβλιοφιλίας από την οικογένεια και το σχολείο

- Η παροχή ερεθισμάτων στα παιδιά από την οικογένεια και η καλλιέργεια της αγάπης για το βιβλίο από τη μικρή ηλικία.
- Η ενθάρρυνση της ανάγνωσης εξωσχολικών βιβλίων και η αξιοποίησή τους από την πλευρά των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο της διδασκαλίας.
- Η διοργάνωση στο σχολείο αφιερωμάτων και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων (π.χ. Εβδομάδα βιβλίου) με στόχο τη γνωριμία των μαθητών με τον κόσμο του βιβλίου.

3. Η στήριξη και προβολή του βιβλίου

- Η οργάνωση ενός ολοκληρωμένου δικτύου βιβλιοθηκών σε εθνικό επίπεδο που θα διευκολύνει την πρόσβαση του κοινού σε κλασικά αλλά και σύγχρονα έργα της εθνικής και παγκόσμιας εκδοτικής παραγωγής.
- Η οικονομική ενίσχυση από την Πολιτεία ιδιωτικών ή δημόσιων εκδοτικών προσπαθειών και η διαμόρφωση μακροπρόθεσμης πολιτικής για τη στήριξη του βιβλίου.
- Η προβολή τηλεοπτικών προγραμμάτων με αντικείμενο την παρουσίαση και κριτική βιβλίων.
- Η αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες για βιβλιοπαρουσιάσεις, βιβλιοκριτικές κ.λπ.

B. Λεξιλογικές ασκήσεις θεματικής ενότητας

1. Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις που σχετίζονται με το βιβλίο.

	Συνώνυμα		Συνώνυμα
φιλιαναγνωσία		περισυλλογή	
ανάγνωση		καλλιέργεια	
βιβλίο		απομνημόνευση	
διανοητής		αγραμματοσύνη	
νους		γυμνάζω	

2. Για καθεμία από τις παρακάτω σύνθετες λέξεις να γράψετε μία ομόρριζη λέξη (απλή ή σύνθετη) με την κατάληξη που δίνεται χρησιμοποιώντας το β' συνθετικό της.

Λέξη		Ομόρριζη	Λέξη		Ομόρριζη
διαμόρφωση	-ός		πρόλογος	-ή	
άποψη	-ός		συνοχή	-η	
ανάγνωση	-ός		απόδραση	-μα	
εμπειρία	-α		απαιτητικός	-μα	

3. Να εντοπίσετε τα συνθετικά μέρη από τα οποία αποτελείται καθεμία από τις επόμενες σύνθετες λέξεις και να γράψετε ένα σύνθετο ουσιαστικό για κάθε λέξη χρησιμοποιώντας μόνο το β' συνθετικό της.

Λέξη	Συνθετικά μέρη	Σύνθετο ουσιαστικό
βιβλιοθήκη		
καλλιέργεια		
αναγνώστης		
εγχειρίδιο		
βιβλιοφιλία		

4. Με ποια σημασία (δηλωτική ή συνυποδηλωτική) χρησιμοποιούνται οι τονισμένες με μαύρα γράμματα λέξεις στα παρακάτω αποσπάσματα;
- Το βιβλίο είναι **παράθυρο** στον κόσμο.
 - Η δημιουργική ανάγνωση προϋποθέτει **κλίμα** περισυλλογής.
 - Τα ηλεκτρονικά μέσα **στομώνουν** τη σκέψη.
 - Το βιβλίο **καλλιεργεί** το πνεύμα του ανθρώπου.
 - Η **μελέτη** ενός βιβλίου απαιτεί κόπο.